

## SZÉKELY TANONCOK

AZ IPARI ÜZEMEK lendületes munkája minden munkásfelesleget felszív, egyre érzékelhetőbb a szakmunkáshiány, ami újból előtérbe helyezte az utánképzés fontosságát. Ismét hiány van inasokban, számos műhelyben megtaláljuk a régi időkből ismert táblácskát: „Tanonc felvétetik“.

Az örvendetes tanonchiányon az Ipartestületek Országos Központja a szapora székelység népfeslegének elhelyezésével kíván segíteni.

A Központ országos mozgalmat indított, hogy a székely ifjakat az anyaországban tanoncnak szerződtessék. Felhívást és körkérdezt intézett az ország közel 400 ipartestületéhez, hogy működési területükön hány fiú-, vagy leánytanoncot lehetne elhelyezni úgy, hogy a tanoncok egyúttal szállást és étellemezést is kapjanak mesterüktől. Különös súlyt helyezett arra is, hogy az elhelyezendő székelyföldi gyermekek mesterüknél ne csak szakmai oktatást, hanem megfelelő nevelést is kapjanak, s a régi sok szép emléket őrző céhrendszeri szokásokhoz híven, az iparos családtagjává is fogadja tanoncát. A felhívás az iparosság súlyos helyzete ellenére is élénk visszhangra talált. Az ország különböző helyeiről tekintélyes számban jelentkeznek iparosok, akik az ismertetett feltételek mellett hajlandók székelyföldi tanoncot szegődtetni és ellátni.

A Marosvásárhelyi Állami Tanoncotthon vezetője buzgalommal szegődött a székely ifjak elhelyezésének szolgálatába. Ez az intézmény ma már közel 1800 olyan székely ifjút vett nyilvántartásba, aki az anyaországban szeretne elhelyezkedni; a vezetők a Marosvásárhelyi Kereskedelmi és Iparkamarával karöltve értékes munkásságot fejtenek ki és állandó kapcsolatban állanak az ország iparos szervezeteivel, valamint azokkal az iparosokkal, akik székely tanoncot foglalkoztatnának.

A Marosvásárhelyi Állami Tanoncotthon pontos és részletes felvilágosítással szolgál a tanoncként elhelyezkedni óhajtó székely ifjak testi és szellemi rátermettségéről, családi és anyagi körülményeiről. Az elhelyezkedést megkönnyítő tanonckataszter elkészítése céljából az Otthon vezetősége tanoncsorozást rendez. Tanoncsorozásra azokat az ifjakat bocsátják, akik 14-ik életévüket betöltötték és legalább négy elemi iskolai végzettséggel rendelkeznek. Így aztán a buzgó vezetőség már eddig közel 300 székely ifjút helyezett el részben az anyaországban, részben a visszacsatolt Erdély különböző helyein.

Bármilyen nagy körütekintéssel és szívós munkával folyik is a tanoncok elhelyezése, az igénylések még korántsem állanak arányban a jelentkezésekkel. Megnehezíti az elhelyezkedést az is, hogy a székely ifjak csaknem kivétel nélkül Budapestre, vagy a nagyobb városokba gravitálnak és főleg az autószerelő, villanyszerelő és géplakatos iparban keresnek elhelyezkedést. A jelentkezők elhanyagolják a vidéki kovács- és bognár- iparokat s legfőként az építőiparokat, holott a gyakorlati életben az építőipar fogalma alatt nemcsak a kőműves- és ácsipar értendő, hanem mindazok az iparágak, amelyek az épület teljes elkészítéséhez nélkülözhetetlenek, így pl. a bádogos, szerelő, szobafestő, mázoló, asztalos, lakatos, burkoló stb. iparok. Az Erdélyben meginduló köz- és magánépítkezéseknél, nemkülönben a már megkezdett útépitéseknél erősen érezhető a járatos szakemberek hiánya. A székely ifjak anyaországi elhelyezésénél tekintettel kell lenni arra is, hogy a fiúkat elsősorban azokra az iparokra képezzék ki, amelyek a Székelyföldön hiányoznak, vagy nem eléggé fejlettek. A jó megjelenésű fiúkat a vendéglátó iparban helyezik el, hogy a szükséges ismeretek elsajátítása után hazajövet, a vendéglátás terén szerzett jó tapasztalataikat és előzékenységüket

a Székelyföld fürdő- és nyaralóhelyeinek megkedveltetése és felvirágoztatása terén hasznosítsák. Az orthopéd cipészet, a hangszerkészítés, a precíz műszerész munka mind olyan ipari területek, amelyek művelőiknek a Székelyföldön nagy jövőt ígérnek.

A székely ifjak elhelyezésénél, illetve tanoncképzésénél nem hagyhatók figyelmen kívül Erdély speciális kívánalmai. A 22 esztendő román megszállás alatt a magyar iparosok, segédek és tanoncok száma erősen megcsappant. Különösen szembetűnő a csökkenés a tanoncoknál. A román munkakamarák nehézségeket gördítettek a magyar tanoncok beszegődtetése elé. A Székelyföld fővárosában: Marosvásárhelyen 1914-ben 1450 tanoncot írtak be a tanonciskolába. Ezek természetesen mind magyarok voltak. A románok kivonulásakor 1940-ben 350 beiratkozott és iskolába járó tanoncot tartottak nyilván s ebből 150 román volt. Ez a szám azonban nem hű képe az iparát tanuló tanoncoknak, miután a beszegődtetéssel járó költségek és utánjárások sok tanonctartó mestert visszariasztanak a tanoncszerződés megkötésétől. Becslésünk szerint az 1450 fővel szemben kb. 500-ra tehető a román éra utolsó évében Marosvásárhelyen a magyar tanoncok száma, tehát kb. 950-nel kevesebb, mint az utolsó békeévben volt. Legszenvedélyesebb a tanonchiány az építőiparban. Ennek okát abban kell keresnünk, hogy a román kormány a Székelyföldön alig építkezett, s a felesleges munkaerőket a régi építkezések költötték le.

A magyar iparosok száma egyre csökkent. Számos visszatért községben, ahol a trianoni békekötés előtt román iparos nem volt, ma jelentékeny román iparosság található. A magyar ifjúságnak az ipari pályáról való kiszorítása következtében egyes iparágak elnéptelenedtek. A székely ifjaknak az ipari pályára nevelése azt a célt is szolgálja, hogy az elnéptelenedő iparágakat újjáélesszék, továbbá biztosítsák a magyarság szempontjából Erdélyben olyannyira fontos ipari utánpótlást.

A székely ifjakkal való foglalkozás tehát kettős irányban halad. Egyrészt ipari pályára nevelik a tanulékony székely ifjakat, másrészt pótolják azokat a hiányokat, amelyek az iparos utánképzése és nevelés terén a román uralom alatt keletkeztek. Nem az a cél, hogy a Székelyföldről és Erdélyből feleslegesen tanoncokat vonjunk ki, hanem hogy a székely ifjakat ott helyezük el, ahol rájuk a legnagyobb szükség van, hogy az anyaországban kiképezve, a technika legújabb ismereteinek birtokában, a legmegfelelőbb helyre állítsuk és ezzel is erősítsük az erdélyi magyarságot.

A székely ifjak anyaországbeli elhelyezését hátrányosan befolyásolja az ország legkeletibb négy vármegyéjében élő székelység szomorú anyagi helyzete. A székely szülők a fiaiknak Budapestre, vagy egyéb helyre utazásához az útiköltséget és a nélkülözhetetlen ruhaneműket csak ritkán és akkor is igen nehezen tudják előteremteni. A marosvásárhelyi tanoncotthon részben társadalmi gyűjtés útján pótolja az útrakeléshez szükséges költségeket. Dicséretreméltó ez a nemes törekvés. A Székelyföldről elszegődésre váró tanoncok egy részének az állam ingyenes vasúti jegyet bocsát rendelkezésre. Meghatóak azok a levelek, amelyek a 7—8, de nem ritkán 14 gyermekes székely családok sorsát vetítik elénk. Az Iparos Tanonciskolái Tanítók és Tanárok Országos Egyesülete például a gyergyócsomafalvi plébánostól a következő levelet kapta:

„Ipariskola nálunk nincs, mégis jó, hogy jött a levél. Válaszul szeretettel köszönt Titeket e nép, mely felétek nyújtja kitárt karjait és reménykedve kér. öt-nyolc-tíz-tizenkét gyermekkel megáldott családi jaink vannak. Nyissatok utat gyermekeinknek az életre, hisz a román uralom még az iparosutát is elzárta előlünk. Ha az Isten megáldott minket, titeket is megáld, ha gyermekeink kezét megfogjátok és a munkáséletbe bevezetitek.

Olyan gyermekeket adunk, kiket becsületben és munkában senki meg nem előz. Előttünk nőttek fel, munka mellett és munkában, erősek, izmosak, az igazi jövő reményei. Egészségesek, tiszták és imádságos lelkűek és szerények. Helyeztük el őket jó helyekre tanulásra. Nézzétek

mi édesapák, évenként 400—500-an a havasokon, hideg téli időben fát vágtunk hónapokon át. Ahol munkát hallottunk, oda seregeltünk, csak gyermekeinket eltarthassuk magunk örömeire, Isten és fajunk dicsőségére. Most megnyílt az élet útja! Hazatértünk! Otthoni szeretettel karoljátok fel gyermekeinket az iparos életben.

Ötezer lelkes községünkben 800 gyermeket írtunk be katolikus iskolánkba két nap alatt... Óh mily szívesen adták volna az Önök kezébe gyermekeiket! Kértek, hogy írjak. Megígértük. Választ várunk, hogy a szülők lelkében éltsük-e a reményt?”

Hasonló szívhez szóló levelek egész sora tanúskodik arról, hogy a székely ifjak elhelyezésének megkönnyítésével a székelységnek nagy segítségére lennének. Az erdélyi végvárokon élő székelység egyetlen törekvése, hogy kenyeret biztosítsunk szűkösen élő gyermekeinek. A tanulékony és értelmes gyermekeknek ipari pályára való nevelése már túlnő a székelység helyi problémáján és egyetemes magyar üggyé válik. A magyar ifjúság elhelyezkedéséről, a magyar ifjúságnak gyakorlati pályára való neveléséről és a szapora székelység népfelsolegének megélhetéséről van szó. Ezek a körülmények különös jelentőséget nyernek ma, amidőn nemzetiségeink megszorodtak, s amidőn a magyar nép természetes szaporaságát minden eszközzel nemcsak fenntartani, de tovább fejleszteni kell.

SZEGHALMI LÁSZLÓ